

WERKGROEPEN VAN KAMPSTAFLEDEN EN MEVROUW WEDMAN

Petra Sevinga

Het Instituut voor Natuurbeschermings-educatie (IVN) is een vereniging van vrijwilligers, opgericht in 1960. Het IVN wil de natuurbeschermingsgedachte op zoveel mogelijk mensen overbrengen en het milieubesef bevorderen. Door het milieubesef te vergroten hoopt men te bereiken dat de mensen zich meer milieubewust gaan gedragen. Het IVN is geen actiegroep en ook geen beherende organisatie (die door aankoop van natuurterreinen probeert deze tegen aantasting veilig te stellen) maar een vereniging die zijn doelstelling alleen probeert te verwezenlijken dmv. edukatie en voorlichting. Ongeveer 12.000 vrijwilligers werken in zo'n 150 afdelingen in Nederland. Het landelijk bureau is gevestigd in Amsterdam. Dit bureau treedt op als uitvoerend orgaan van het IVN-bestuur, heeft een landelijke ondersteuningsfunctie voor het vrijwilligerswerk en ontwikkelt allerlei landelijke activiteiten, onderwijsprojecten en materiaal. Alle plaatselijke afdelingen in één, of soms twee, provincies werken samen in een IVN-district (in totaal zijn er 10 districten). De plaatselijke afdelingen organiseren jaarlijks honderden wandelingen en excursies, begeleid door gediplomeerde natuurgidsen. Verder organiseren ze oa. cursussen, ten-

toonstellingen, voorlichtingsavonden, ze werken voor scholen in samenwerking met wijkcentra en kinderboerderijen voor de jeugd buiten de school, ze zetten natuurpleinen uit en maken routebeschrijvingen voor fietstochten en wandelingen in de streek en ze houden werkdagen en werkweekenden waarin onderhoudswerk in natuurgebieden wordt gedaan (Vrijwillig Edukatief Natuurbeheer). Binnen het IVN opereren twee landelijke werkgroepen: De werkgroep van Schoolbiologen (WvS) en de Werkgroep van Kampstafleden (WvK). De WvS verenigt alle schoolbiologen in Nederland. Zij zijn beroepshalve bij natuur- en milieuedukatie betrokken. De WvK organiseert elke zomervakantie zo'n 20 natuurbeschermingswerkcampen voor jongeren van 15 tot 25 jaar. Buiten de zomermaanden organiseert de WvK werkdagen en weekenden. Over de WvK en de motor in Noord-Nederland, mevrouw Wedman, gaat dit artikel.

Werkgroep van Kampstafleden

Het IVN organiseerde al natuurbeschermingswerkcampen voordat de WvK in 1970 opgericht werd. Deze kampen sloegen zo aan, dat zowel het aantal kampen dat jaarlijks werd georganiseerd als het aantal vaste begeleiders zich behoorlijk begon uit te breiden. De groep van kampenbegeleiders die langzamerhand ontstond, kreeg zelf steeds meer behoefte aan een vorm van onderlinge organisatie. Dit had de oprichting van de WvK tot gevolg. De WvK verdeelde het land in acht regio's, dit om ook buiten het zomerseizoen iets te doen. De regio's organiseren werkdagen, werkweekenden en korte kampjes (lange weekenden). Iedereen kan zich hiervoor opgeven, de minimumleeftijdsgrens is 15 jaar. Het werk bestaat voornamelijk uit natuurbeheerswerk (zoals in de zomerkampen), maar er wordt ook gewerkt op biologisch dynamische landbouwbedrijven. Soms wordt er alleen tijd aan edukatie besteed. Verder zetten de regio's speciale projecten op bijv. het organiseren van werkdagen voor lagere schoolklassen, het adop-

teren van een gebiedje wat geheel door de regio wordt onderhouden. Ook helpen de regio's bij het begeleiden van cursussen. De WvK ziet het vrijwillig natuurbeheer als middel om het doel, het geven van natuur- en milieuedukatie te bereiken. De kampdagen worden besteed aan onderhoudswerk in het natuurgebied (houtwallen, heideterreinen, moeras-, riet- en graslanden etc.), tijdens de avonden wordt informatie over natuur en milieu gegeven door lezingen, spelen en discussies. Er is in de loop van de jaren duidelijk een verschuiving opgetreden van natuurbeschermings- naar natuur- en milieuedukatie. Het leren kennen en waarderen van de natuur vindt men noodzakelijk voor het leren zien dat alle onderdelen van het milieu van elkaar afhankelijk zijn. Met de intrede van de milieuedukatie veranderden de thema's. Zo werd er aandacht besteed aan het energieprobleem, de wereldvoedselproblematiek, de bio-industrie en ruilverkavelingen. Ook de edukatieve methoden veranderden: Voor het traditionele praatje kwamen kringloopspelen, rollenspellen, tijd-balkspelen ed. in de plaats. Door deze ontwikkeling veranderde ook de kadertraining voor WvK-ers/sters. In het begin was deze vooral gericht op de praktische vaardigheden die nodig zijn voor de organisatie van een kamp. De WvK ging daarnaast steeds meer aandacht besteden aan edukatieve werkvormen en technieken, aan programmaopbouw en aan het ontwikkelen van programma's. Verder vindt men dat ook de sociale vaardigheden in een kamp belangrijk zijn.

Mevrouw Wedman

Mevrouw Wedman, 71 jaar, draait al 20 jaar mee in de natuurbeschermingswerkcampen van het IVN, heeft de oprichting van de WvK van dichtbij meegemaakt en is nog steeds actief daarin. Ze fungeert dikwijls als contactpersoon voor de Werkgroep Vrijwillig Edukatief natuurbeheer regio Noord (Groningen, Friesland en Drente). De meeste vergaderingen vinden bij haar thuis plaats (met zelfgebakken lekkers erbij), de telefoon staat regelmatig rood en er is een ka-

mer als IVN-depot ingericht (alle uitgaven van het IVN zijn hier te koop) die ook dient als opslagplaats voor kampspullen die tijdens werkdagen nodig zijn. Voor 1977 was ze lerares. Ze woont alleen, haar man is 18 jaar geleden overleden en haar drie zoons en dochters zijn allang het huis uit. Via haar dochter Jitske is mevrouw Wedman bij het kampwerk betrokken geraakt. Toen Jitske 15-16 jaar was deed ze mee aan kampen van de NJN (Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie) en na de oprichting van het IVN in 1960 werden zij en Jaap van Dijk, van de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten, de eerste beroepskrachten. Samen hebben zij het kampwerk opgebouwd. Jitske Bitter werd eerste kampsekretaresse. In 1961 werd het eerste natuurbeschermingskamp met begeleiding van professionele krachten van de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten georganiseerd. De deelnemers bestonden uit leden van de jeugdbonders. Het jaar daarop konden met hulp van een aantal deelnemers uit het eerste kamp drie kampen worden georganiseerd. Als Jitske ergens met een kamp bezig was, ging mevrouw Wedman er dikwijls met de boot heen en maakte hierdoor de kampen van terzijde mee. Ze werd daar al snel een manusje van alles ("Kunt u nog even wat boodschappen doen") zodat ze de IVN-kampen al van binnen en buiten kende toen ze in 1965 insprong als noodhulp om in het kamp te helpen koken. Sindsdien heeft Mem (zoals ze altijd wordt genoemd, het gezin Wedman komt oorspronkelijk uit Friesland en Fries is nog altijd de voertaal) niet meer stilgezeten. Ze bleef koken in het ene na het andere kamp: "Koken is ontzettend belangrijk in een kamp, na zo'n harde dag werken is een goede hap beslist nodig", maar dat niet alleen; ze was geïnteresseerd in het reilen en zeilen in en rond de kampen, ging naar vergaderingen en pakte steeds meer dingen aan. In 1970 draaide ze voor het eerst in de kampstaf mee: de voorbereiding, koken en de edukatie 's avonds. Ze kende inmiddels al zoveel kampen en begeleiders dat ze er makkelijk inrolde. In 1970 werd ook de WvK opgericht. Adspirant-WvK-ers/sters moeten eerst het "najaarskaderkamp" (enige allround-kennis) doorlopen hebben voordat zij landelijke kampen mogen begeleiden, maar dat was geen voorwaarde als je vóór 1970 al kampen had gedraaid. De overige

kaderactiviteiten zijn meer specifiek gericht op bepaalde thema's. Mevrouw Wedman: "Ik hou niet zo van dat afbakenen. De grootste kadering vind ik het praatje wat je op een werkdag of kampdag met zomaar iemand hebt, dat ze eigenlijk niet eens in de gaten hebben dat ik met natuur- en milieuedukatie bezig ben. Vroeger wandelde ik eens met één van de kinderen langs de kwekerij, één van de weinige stukjes grond in de wijk. Hij zag niet dat daar aardappelen verbouwd werd. Ik werd toen echt wakker geschud, realiseerde me wat voor een stadskind het was. Sindsdien ben ik er zo vaak mogelijk met de kinderen op uit getrokken, wilde ze in aanraking met de natuur brengen. Werden er maar meer mensen zo wakker geschud."

Jonge mensen

De WvK telt gemiddeld 350 leden, binnen regio Noord zijn dat er 57. De leeftijd van de WvK-ers/sters ligt tussen 15 en 30 jaar. Het zijn grotendeels studenten, die na een tijdje uit de WvK groeien doordat ze andere bezigheden krijgen of verhuizen. Regel is dat, als je twee jaar geen actief lid meer bent je op moet stappen. De WvK komt één keer per maand bijeen. Mevrouw Wedman: "De sfeer is heel goed binnen de WvK, ook tussen de regio's. We eten af en toe samen en vorig jaar hebben we bij mij thuis met z'n allen Sinterklaas gevierd. Dit soort dingen organiseren we bewust om de sfeer goed te houden. Op zo'n werkdag streven we hetzelfde doel na, we willen echt een team vormen zonder wrijving tussen bepaalde mensen als die toevallig samen moeten werken." Zowel binnen de WvK als tijdens de kampen werkt mevrouw Wedman met mensen die stukken jonger zijn: "Ik vind het heel inspirerend om met jonge mensen om te gaan. Ik zou nooit bejaardenuzorgster kunnen zijn. De mensen van mijn leeftijd snappen het niet, kennissen van vroeger zeggen: die is gek. Ik heb niet veel echte vrienden, ik ben daar erg kritisch in maar ik kan het over het algemeen goed met alle mensen met wie ik werk vinden. Ik denk vaak: Wat ben ik rijk dat ik contacten met zoveel mensen heb. Mijn huis staat altijd open. Vroeger had ik veel aanloop; kampdeelnemers, studenten, ze konden altijd blijven slapen. De laatste jaren is die aanloop wat minder geworden, het leeftijdsverschil wordt steeds groter."

Niet aktie-gericht

Mevrouw Wedman is een energieke persoon, behalve in de WvK is ze op allerlei verschillende gebieden, raakvlakken met het IVN, actief. Ze heeft in het bestuur van het IVN-district Groningen gezeten, in verschillende werkgroepen van de IVN-afdeling Groningen. Ze zit in de begeleidingscommissie van de konsulent Natuur- en milieuedukatie in Groningen en als er ergens hulp nodig is springt ze altijd in. Volgens Jan Tuttel, konsulent Natuur- en milieuedukatie in Drente, is "Mem" Wedman de steun en toeverlaat, het geheugen van het IVN in het Noorden die op de achtergrond veel bijstuurt. Mevrouw Wedman: "Ik hou niet zo van zo'n verheerlijking. Ik ben mijn hele leven gezond geweest en dat vind ik een groot voorrecht. Daardoor is het mogelijk actief te zijn in natuur- en milieuzaken." Maar de activiteiten van mevr. Wedman houden niet op bij het IVN, een tijdje geleden heeft ze nog aan een tentoonstelling van Natuurmonumenten meegewerkt: "Ik oriënteer me zo breed mogelijk, ik ben geen type om in een hokje geplaatst te worden, ook niet dat van het IVN. Natuurbescherming is het belangrijkste in mijn leven, als een groep of organisatie dat als doel heeft maakt het niets uit waarvoor ik actief ben. Maar ik ben niet iemand die aktie-gericht is, ik wil de mensen liever vertellen dat natuurbescherming noodzaak is, waarom ze in natuurgebieden op de wegen en paden moeten lopen. Ook de z.g. echte natuurbeschermers want die zondigen vaak hoor! Dat laten ze op de televisie biologen zien die in een natuurgebied bezig zijn: dat is altijd anti-reklame, daar kan ik echt boos om worden. Het overbrengen van kennis op anderen heb ik altijd heel leuk gevonden. Het lesgeven heb ik met groot plezier gedaan en het proberen de mensen meer milieubesef bij te brengen doe ik graag."

Ziet mevrouw Wedman, na al die jaren ervaringen met kampen, de WvK en allerlei andere raakvlakken met natuur en milieu, dit als de uitvinding van het wiel? "Natuurlijk wel maar wat geeft dat nou. Takt is daarbij een hele belangrijke faktor. Waarom zou je er kwaad om worden, daar bereik je niks mee. Het moet ongemerkt gaan, je moet er vooral geen problemen van maken, dat wordt zo beladen."